□پومپېئونىڭ شىنجاڭغا ئالاقىدار جۇڭگوغا قارشى سەپسەتىلىرىگە قەتئىي قارشى تۇرىمىز

شىنجاڭنىڭ تەرەققىياتىغا كاشىلا قىلىشقا بىز قەتئىي قارشى تۇرىمىز!

—— دىپلوماتىيە مىنىستىرلىقىنىڭ شىنجاڭغا ئالاقىدار مەسىلىلەر توغرىسىدىكى ئاخبارات ئېلان قىلىش يىغىنى نەق مەيداندىن كەلگەن سادا

□ شىنخۇا ئاگېنتلىقى مۇخبىرلىرى ما جويەن، سۈن نەن

«شىنجاڭدا ‹مەجبۇرىي ئەمگەككە سېلىش› مەۋجۇتمۇ؟» «ئىچكىرى رايونلاردىكى زاۋۇتلار ئۇيغۇر ئىشچىلارنىڭ ناماز ئوقۇشىغا ياكى زاۋۇت رايونىدىن ئايرىلىشىغا يول قويامدۇ؟»... غەربتىكى شىنجاڭغا ئالاقىدار بەزى پىتنە ـ ئىغۋالارغا قارىتا، شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونىدىكى خېلى كۆپ كادىر، ئامما 2 ـ ئاينىڭ 1 ـ كۈنى دىپلوماتىيە مىنىستىرلىقى ئۆتكۈزگەن شىنجاڭغا ئالاقىدار مەسىلىلەر توغرىسىدىكى ئاخبارات ئېلان قىلىش يىغىنىدا جۇڭگو، چەت ئەل تاراتقۇلىرى بىلەن يۈزتۇرا كۆرۈشۈپ، ئۆز كەچۈرمىشلىرى ئارقىلىق پىتنە ـ ئىغۋالارنى بىر ـ بىرلەپ بىتچىت قىلىپ، پاكىت ئارقىلىق رېئاللىقنى ئەينەن سۆزلىدى.

«ئۆزىمىزگە پۇل تاپساق قانداقسىگە مەجبۇرىي ئەمگەككە سېلىش بولسۇن؟»

«بىزنىڭ خىزمەت قىلىپ پۇل تېپىشىمىز ئۆزىمىزنىڭ تېخىمۇ ياخشى تۇرمۇش كەچۈرۈشىمىز ئۈچۈن، ھېچكىم بىزنى مەجبۇرلىمىدى، شۇنداقلا ھېچكىمنىڭ مەجبۇرلىشىنىڭمۇ ھاجىتى يوق.» ئامېرىكىنىڭ سابىق دۆلەت ئىشلىرى كاتىپى پومپېئونىڭ شىنجاڭدىكى ئاز سانلىق مىللەتلەر «مەجبۇرىي ئەمگەككە سېلىندى» دېگەن بىمەنە سەپسەتىسىگە قارىتا، 27 ياشلىق شىنجاڭلىق يىگىت ئەكبەر ئابلەتنىڭ غەزىپى قايناپ تاشتى.

ئەكبەر ئابلەت ئالىي تېخنىكومنى پۈتكۈزگەندىن كېيىن توردىكى خىزمەتچى قوبۇل قىلىش ئۇچۇرى ئارقىلىق، بىر يەم ـ خەشەك زاۋۇتى بىلەن ئەمگەك توختامى ئىمزالىدى. تىرىشچان ئەكبەر ئابلەت ئىشتىن سىرتقى ۋاقىتلاردا باشقۇرۇش جەھەتتىكى بىلىملەرنى ئۆزلۈكىدىن ئۆگىنىپ، ھازىر شىركەتنىڭ ئوتتۇرا قاتلام باشقۇرغۇچىسى بولۇپ قالدى. ئۇنىڭ سۆزى بويىچە ئېيتقاندا، ئۆزىمۇ «بىر ئاق ياقىلىق ھېسابلىنىدۇ».

ئۇنىڭ كۈنلىرى بارغانسېرى ياخشىلاندى، ئەكبەر ئابلەت بۇ يىل ئۆزىگە يېڭى نىشان بېكىتتى: «ئاقسۇ شەھىرىدىن ئۆي سېتىۋالىمەن، يەنە قىز دوستۇمغا توي تەكلىپى قويىمەن».

غەربتىكى بىرقىسىم تەتقىقاتچىلارنىڭ شىنجاڭدىكى نەچچە يۈز مىڭ ئاز سانلىق مىللەت ئەمگەكچىسى «قول بىلەن پاختا تېرىشقا مەجبۇرلاندى» دېگەنلىكىنى ئاڭلاپ، كۇچا شەھىرىدىكى پاختىكار بەكرى ساۋۇر غەزىپىنى باسالمىغان ھالدا مۇنداق دېدى: «بىز پاختا تەرگۈچىلەرنى پاختا تېرىشكە تەكلىپ قىلساق، ئۇلار ئىككى ئايدىن كۆپرەك ۋاقىتتا 10 مىڭ يۈەندىن كۆپرەك پۇل تاپالايدۇ، كۆپچىلىكنىڭ ھەممىسى تالىشىپ كېلىدىغان تۇرسا، يەنە مەجبۇرلاش كېتەمدۇ؟»

«ئۆزىمىزنىڭ يېرىنى تېرىساق، ئۆزىمىزنىڭ پاختىسىنى يىغساق، ئۆزىمىزگە پۇل تاپساق قانداقسىگە ‹مەجبۇرىي ئەمگەككە سېلىش› بولسۇن؟» دېدى بەكرى ساۋۇر.

شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونلۇق پارتكوم تەشۋىقات بۆلۈمىنىڭ مۇئاۋىن بۆلۈم باشلىقى شۇ گۈيشياڭ ئاخبارات ئېلان قىلىش يىغىنىدا مۇنداق بىلدۈردى: شىنجاڭدىكى ھەر مىللەت ئەمگەكچىلەرنىڭ ئەمگەك ھەققىگە ئېرىشىش ھوقۇقى، ئارام ئېلىش ـ دەم ئېلىش ھوقۇقى، ئەمگەك بىخەتەرلىكى ـ ساقلىق ساقلاشنى قوغداش ھوقۇقى، ئىجتىمائىي سۇغۇرتا پاراۋانلىقىدىن بەھرىمەن بولۇش ھوقۇقى قاتارلىق ھوقۇق ـ مەنپەئەتلىرى بىردەك قانۇن بويىچە قوغدالدى. ئۇلار مەيلى شىنجاڭدا ياكى باشقا جايلاردا بولسۇن، دىنىي ئېتىقادى، مىللەتلەر مەدەنىيىتى، تىل ـ يېزىقى قاتارلىق جەھەتلەردىكى ھوقۇق ـ مەنپەئەتكە قانۇن بويىچە ھۆرمەت قىلىندى ۋە كاپالەتلەندۈرۈلدى، نەدىمۇ پومپېئو بوھتان چاپلىغاندەك «مەجبۇرىي ئەمگەككە سېلىش» بولسۇن؟

«ھەپتە ئاخىرىدا مەسچىتكە بېرىپ ناماز ئوقۇيمىز، ئەزەلدىن ھېچكىم ئارىلىشىپ باقمىدى»

«ھەممىمىز نەنچاڭ شەھىرىدە مەسچىت بارلىقىنى بىلىمىز، ئىشتىن چۈشكەندىن كېيىن ياكى دەم ئېلىش ۋاقتىدا، دىنغا ئېتىقاد قىلىدىغان خىزمەتداشلار مەسچىتكە بېرىپ ناماز ئوقۇيدۇ، ئەزەلدىن ھېچكىم ئارىلىشىپ باقمىدى.» ئىلگىرى جىياڭشى نەنچاڭدا ئىشلەمچىلىك قىلغان يۈسۈپجان ياسىنجان «ئۇيغۇر ئىشچىلارنىڭ ئەركىنلىكى چەكلەندى»گە ئالاقىدار سوئالغا مۇشۇنداق جاۋاب بەردى.

شىركەتتىكى تۇرمۇش توغرىسىدا توختالغاندا، يۈسۈپجان ياسىنجاننىڭ گەپ ـ سۆزىدىن سېغىنىش ھېسسىياتى چىقىپ تۇرىدۇ. ئۇنىڭ قارىشىچە، شىركەتنىڭ ياتاق شارائىتى «يۇلتۇز دەرىجىلىك مېھمانخانا» سەۋىيەسىدە دېيىشكە بولاتتى. تۇغقانلىرى نەنچاڭغا ساياھەتكە كەلگەندە، ئۇ ئىككى كۈن رۇخسەت سوراپ، ئۇلارغا ھەمراھ بولۇپ تېڭۋاڭگې قاتارلىق مەنزىرە نۇقتىلىرىنى ساياھەت قىلدى.

«ھەپتە ئاخىرىدا دەم ئالغاندا، مەن بىرنەچچە خىزمەتدىشىم بىلەن بىللە بازار ئايلىناتتىم، مال سېتىۋالاتتىم، كىنو كۆرەتتىم. ھەر يىلى تۇغقان يوقلاش دەم ئېلىشى بەرگەندە، بىز ساياھەتكە چىقساقمۇ، ئۆيگە قايتىپ ئۆيدىكىلەرگە ھەمراھ بولساقمۇ بولاتتى، شىركەت تۇغقان يوقلاش يول خىراجىتىمىزنى ئاتچوت قىلىپ بېرەتتى.» يۈسۈپجان ياسىنجاننىڭ مۇخبىرغا ئېيتىشىچە، ئۇ كېيىن يەنە گۇرۇپپا باشلىقى بوپتۇ، ئايلىق مائاشى دەسلەپكى 4500 يۈەندىن 5500 يۈەنگە ئۆسۈپتۇ. 2019 ـ يىلى 8 ـ ئايدا، ئۇ يۇرتىغا قايتىپ كېلىپ، ئىشلەمچىلىك قىلىپ تاپقان پۇلنى دەسمايە قىلىپ دادىسى بىلەن بېزەكچىلىك تىجارىتى قىپتۇ.

پومپېئونىڭ بايانات ئېلان قىلىپ: «شىنجاڭدا دىنىي ئەركىنلىك چەكلەندى» دېگەن سۆزىگە قارىتا قاراقاش ناھىيەسى چىنەباغ كوچا باشقارمىسى كوناشەھەر مەسچىتىنىڭ ئىمامى مەمەت مەتىمىن ئۆز كەچۈرمىشلىرى ئارقىلىق «پومپېئونىڭ يالغان ـ ياۋىداق سۆزىنى ئېچىپ تاشلاش»نى قارار قىلدى.

2018 ـ يىلى شىنجاڭ ئىسلام دىنى شۆيۈەنىنى پۈتكۈزگەندىن كېيىن، مەمەت مەتىمىن مەسچىتكە بېرىپ ئىمام بولدى. ئۇ مۇنداق دېدى: ھەر كۈندىكى بەش ۋاق ناماز، جۈمە نامىزى، «روزا ھېيت» «قۇربان ھېيت» نامىزى ئوقۇلغاندا، ئەتراپتىكى مۇسۇلمانلارنىڭ ھەممىسى بۇ يەرگە كېلىپ ناماز ئوقۇيدۇ. ھەر يىلى روزا ئېيى مەزگىلىدە، مۇسۇلمانلارنىڭ روزا تۇتۇشى ياكى تۇتماسلىقى پۈتۈنلەي ئۆزىنىڭ شەخسىي ئىشى بولۇپ، ئارىلىشىشقا ئۇچرىمايدۇ.

«ئاياغنىڭ پۇتقا دەل كەلگەن ـ كەلمىگەنلىكى كىيگەن كىشىنىڭ ئۆزىگە ئەڭ ئايان. جۇڭگونىڭ دىن سىياسىتىنىڭ ياخشى بولغان ـ بولمىغانلىقى، شىنجاڭنىڭ دىن ئەھۋالىنىڭ ياخشى بولغان ـ بولمىغانلىقىغا شىنجاڭدىكى دىنىي زاتلار ۋە ھەر مىللەت مۇسۇلمانلار ئەڭ سۆز قىلىش ھوقۇقىغا ئىگە.» مەمەت مەتىمىن مۇنداق دېدى: «بىز ھازىر پومپېئونى رەسمىي يوسۇندا شۇنداق ئاگاھلاندۇرىمىزكى، دىنىنىڭ مۇقەددەس نامىغا ئەمدى ھۆرمەتسىزلىك قىلما، سېنىڭ ئاتالمىش ‹باياناتىڭ› بىر ۋاراق كېرەكسىز قەغەز!»

«تەلىم ـ تەربىيە مەركىزى مېنى يار لېۋىدىن قايتۇرۇپ كەلدى»

تەلىم ـ تەربىيە مەركىزىدىكى تەربىيەلىنىشنى تاماملىغاندىن كېيىن، خوتەن ۋىلايىتى خوتەن ناھىيەسىدىن كەلگەن نۇرىمانگۈل ئوبۇلقاسىم بۈگۈنكى كۈندە كەنتتىكى ئاياللار مۇدىرىغا ئايلاندى، كەنتتىكى ئاچا ـ سىڭىللارنىڭ ھەممىسى ئۇنى ناھايىتى ھۆرمەتلەيدۇ، قېيىنچىلىقتا يولۇققاندا ئۇنى ئىزدەپ كېلىپ ياردەم سورايدۇ، بۇنىڭدىن ئۇ تولىمۇ پەخىرلىنىدۇ. لېكىن بۇرۇنقى ئىشلارنى ئەسلەپ، ئۇ ئۆزىنى ئىلگىرى «ساراڭ»غا ئوخشاپ قاپتىكەنمەن دېدى.

«ئىلگىرى مەن بەزى كىشىلەر بىلەن ئۇچراشقان، ئۇلار ماڭا ئەسەبىيلىك ئىدىيەسىنى تارقىتىدىغان بىر كىتاب بەردى، يەنە ماڭا توختىماي نەسىھەت قىلدى.» نۇرىمانگۈل ئوبۇلقاسىم مۇنداق دېدى: «بىر قېتىم جىيەن قىزىمنىڭ باشقىلارنىڭ تويىدا ئۇسسۇل ئويناۋاتقانلىقىنى كۆرۈپ، ئۇنى توستۇم، يەنە ئۇنى ئۇردۇم. مېنىڭ قىلمىشىمدىن ئەتراپىمدىكى ئۇرۇق ـ تۇغقان، دوست ـ بۇرادەرلىرىم ناھايىتى قورقۇنچ ھېس قىلدى».

«تەلىم ـ تەربىيە مەركىزى مېنى يار لېۋىدىن قايتۇرۇپ كەلدى.» بەزىلەرنىڭ تەلىم ـ تەربىيە مەركىزى تەربىيەلەنگۈچىلەرگە «زىيانكەشلىك قىلدى» دېگىنىنى ئاڭلاپ، نۇرىمانگۈل ئوبۇلقاسىم ئىنتايىن غەزەپلەندى، «ئۇلار تەلىم ـ تەربىيە مەركىزىنى ئېكسكۇرسىيە قىلىپ باقمىغان، شۇنداقلا بىزدەك تەلىم ـ تەربىيە مەركىزىدە تەربىيەلەنگەنلەر بىلەن يۈزتۇرا پىكىر ئالماشتۇرۇپ باقمىغان تۇرۇقلۇق، بۇ پىتنە ـ ئىغۋالارنى قانداقلارچە ئويدۇرۇپ چىقارغاندۇ؟ ھەقىقەتەنمۇ بەك كۈلكىلىك!»

نۇرىمانگۈل ئوبۇلقاسىمغا ئوخشاش، تەلىم ـ تەربىيە مەركىزىگە ئالاقىدار پىتنە ـ ئىغۋالاردىن غەزەپلەنگەنلەردىن يەنە سادىرجان سابىرمۇ بار. تەربىيەلىنىشنى تاماملىغاندىن كېيىن، ئۇ يېمەك ـ ئىچمەك شىركىتىگە تەكلىپ قىلىنىپ ئىشقا چۈشتى، تېخنىكا تايانچىدىن ئوتتۇرا قاتلام باشقۇرغۇچىسى بولدى، ھازىر شىركەتنىڭ مۇئاۋىن دىرېكتورىغا ئايلىنىپ، كۆڭلىدىكىدەك كىرىم بار بولدى، ئائىلىسىنىڭ شارائىتىمۇ بارغانسېرى ياخشىلاندى.

«تەلىم ـ تەربىيە مەركىزى بولمىغان بولسا، مېنىڭ ھازىرقى بارلىقىم بولمىغان بولاتتى. مەن چېگرا سىرتىدىكى بىرقىسىم كىشىلەرنىڭ تەلىم ـ تەربىيە مەركىزىنى ‹جازا لاگېرى›، تۈرمە، مىللىي زۇلۇم سالدى، دىنىي باستۇردى، دېگەنلىكىنى ئاڭلىدىم، بۇ پۈتۈنلەي بوھتان چاپلىغانلىق، قارا چاپلىغانلىق. بىزنىڭ تۇرمۇشىمىزنىڭ ياخشى ياكى ياخشى ئەمەسلىكىنى كېلىپ كۆرۈپ باقسىلا بىلىدۇ!» دېدى سادىرجان سابىر.

«بىز بىرلەشكەن دۆلەتلەر تەشكىلاتى قاتارلىق خەلقئارا تەشكىلاتلارنى ئۆز ئىچىگە ئالغان خەلقئارا جەمئىيەتنىڭ بىزنىڭ پايدىلىق ئۇسۇللىرىمىزنى يەنىمۇ ئىلگىرىلىگەن ھالدا ئىگىلەپ بېقىشىنى، يەكۈنلىشىنى، ئۆرنەك قىلىشىنى قارشى ئالىمىز، بىز يەنە خەلقئارا جەمئىيەتنىڭ تېررورلۇققا قارشى تۇرۇش، ئەسەبىيلىكنى تۈگىتىش كۈرىشىگە تۆھپە قوشۇشىنى خالايمىز.» شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونلۇق خەلق ھۆكۈمىتى ئاخبارات ئىشخانىسىنىڭ باياناتچىسى ئېلىجان ئانايىت مۇنداق دېدى: «لېكىن بىر تەرەپلىمە قاراش بىلەن شىنجاڭغا كېلىپ ئاتالمىش ‹دەلىللەش› پائالىيىتى بىلەن شۇغۇللانسا، جىنايىتى بار دەپ قىياسەن بېكىتىش شەكلىدىكى تەكشۈرۈش بىلەن شۇغۇللانسا، ئاتالمىش ‹شىنجاڭ مەسىلىسى›نى باھانە قىلىپ، جۇڭگونىڭ ئىچكى ئىشىغا ئارىلىشىپ، شىنجاڭ ئىشلىرىغا قول تىقىپ، شىنجاڭنىڭ تەرەققىياتىغا كاشىلا قىلسا، بىز قارشى ئالمايمىز، شۇنداقلا قەتئىي قارشى تۇرىمىز!»

(شىنخۇا ئاگېنتلىقى، بېيجىڭ، 2 ـ ئاينىڭ 2 ـ كۈنى تېلېگراممىسى)

ئاپتونوم رايونلۇق ئەدەبىيات ـ سەنئەتچىلەر بىرلەشمىسى

پومپېئونىڭ يالغان ـ ياۋىداق سۆزلىرىنى قەتئىي ئېچىپ تاشلايمىز

پومپېئو شىنجاڭ ئۇيغۇر مۇسۇلمانلارغا ۋە باشقا ئاز سانلىق مىللەتلەرگە قارىتا «ئىرقىي يوقىتىش» ۋە «ئىنسانىيەتكە قارشى تۇرۇش جىنايىتى» ئۆتكۈزدى، دەپ بوھتان چاپلىدى. پومپېئودىن ئىبارەت بۇ سىياسىي ئالدامچى، سىياسىي مۇتتەھەمنىڭ پاكىتقا كۆز يۇمىدىغان يالغان ـ ياۋىداق سۆزلىرى ئىنتايىن نومۇسسىزلىق، ئىنتايىن پەسكەشلىك، ئىنتايىن رەزىللىككە تولغان بولۇپ، شىنجاڭدىكى ھەر مىللەت خەلقنى ئۆز ئىچىگە ئالغان جۇڭگو خەلقىنىڭ ھېسسىياتىغا ئېغىر ئازار يەتكۈزدى. شىنجاڭدىكى ھەر مىللەت يازغۇچىلار، سەنئەتكارلار ۋە كەڭ زىيالىيلار بىردەك ئىنتايىن كۈچلۈك غەزەپلەندى، كۈچلۈك ئەيىبلەيدۇ ۋە ئۇنىڭغا قەتئىي قارشى تۇرىدۇ! بىز كەسكىنلىك بىلەن پوزىتسىيەمىزنى ئېنىق بىلدۈرىمىزكى:

پومپېئو سېپى ئۆزىدىن ئالدامچى، يالغانچى. پومپېئونىڭ شىنجاڭ توغرىسىدىكى سەپسەتىلىرىنىڭ ھەممىسى بىمەنىلىك، ساختىلىق ھەمدە كۈچلۈك ئىدېئولوگىيە بىر تەرەپلىمە قاراش ۋە سوغۇق مۇناسىۋەتلەر ئۇرۇشى تەپەككۇرى بىلەن تولغان. پومپېئو ئۆزىنىڭ سىياسىي شەخسىي مەنپەئەتىنى كۆزلەپ، شىنجاڭ «مەجبۇرىي ئەمگەككە سالدى» «مەجبۇرىي تۇغماس قىلدى» قاتارلىق بوھتانلارنى چاپلاپ، شىنجاڭغا خالىغانچە تۆھمەت قىلدى، قالپاق كىيدۈردى، بەلگە چاپلىدى، پىتنە ـ ئىغۋا تارقىتىپ، بوھتان چاپلاشتەك نەيرەڭنى ھە دەپ كۆز ـ كۆز قىلىپ، ئەمەلىيەتتە يالغان كۆڭۈل بۆلۈش، راست ئارىلىشىش، بۇزغۇنچىلىق قىلىش بىلەن شۇغۇللاندى، ئۇنىڭ قىلمىشلىرى قوپال، قىلىقسىز بولۇپ، خاراكتېرى ئىنتايىن قەبىھ، غەرەزى ئىنتايىن رەزىل. «گەپ يورغىلاتقاننىڭ تىلى زەھەر، ۋالاقتەككۈرنىڭ يۈزى قېلىن.» پومپېئونىڭ قايتا ـ قايتا يالغان ـ ياۋىداق سۆزلەرنى توقۇش، خاتا كۆز قاراشلارنى ئويدۇرۇپ چىقىرىش، كىشىلىك ھوقۇق تۇزىقىنى ئالدىن قۇرۇش، سۆز قىلتىقى قۇرۇش ئۇسۇلى پەقەت دۇنيا ئەھلىگە بىر ئالدامچى، يالغانچىنىڭ ھەقىقىي ئەپت ـ بەشىرىسىنى كۆرسىتىپ بېرىدۇ.

شىنجاڭنىڭ گۈللەنگەن، تەرەققىي قىلغانلىقىدەك پاكىتنى، ھەقىقىي ئەھۋالنى بۇرمىلاشقا بولمايدۇ. بىز كەسكىنلىك بىلەن دۇنيا ئەھلىگە شۇنى ئۇقتۇرىمىزكى، گۈزەل شىنجاڭ تۇپرىقىدا كۆك ئاسمان، ئاق بۇلۇت گۇۋاھ، شىنجاڭدىكى ھەر مىللەت خەلق گۇۋاھ، دۇنيادىكى ھەرقايسى دۆلەتلەردىكى دوستلار، مېھمانلار گۇۋاھ، شىنجاڭ «ناخشا ـ ئۇسسۇل ماكانى»، شىنجاڭ «مېۋە ـ چېۋە ماكانى»، شىنجاڭدىكى كىشىلىك ھوقۇق ئىشلىرى ئۈزلۈكسىز تەرەققىي قىلىپ ئىلگىرىلىمەكتە، شىنجاڭدىكى ھەر مىللەت خەلق ئانارنىڭ دانىسىدەك زىچ ئۇيۇشۇپ، بۇ تۇپراقتا ئىتتىپاقلىشىپ كۈرەش قىلىپ، گۈزەل، بەختلىك تۇرمۇشنى ئورتاق ياراتتى، بۇلارنىڭ ھەممىسى راست. پومپېئونىڭ ئېيتقانلىرىنىڭ ھەممىسى ئويدۇرۇپ چىقىرىلغان، ھەممىسى ساختا.

مەدەنىيەتنىڭ گۈللىنىپ تەرەققىي قىلغانلىقى شىنجاڭدىكى كىشىلىك ھوقۇق ئىشلىرى تەرەققىياتىنىڭ ھەقىقىي دەلىلى. شىنجاڭ ئاز سانلىق مىللەتلەرنىڭ مەدەنىيىتىگە ھۆرمەت قىلدى ۋە ئۇنى قوغدىدى، ئاپتونوم رايونلۇق ئەدەبىيات ـ سەنئەتچىلەر بىرلەشمىسىنىڭ ھازىر 37 مىڭدىن ئارتۇق ھەر دەرىجىلىك ئەزاسى بار، بۇنىڭ ئىچىدە ئۇيغۇر مىللىتىنى ئۆز ئىچىگە ئالغان ئاز سانلىق مىللەتتىن بولغان ئەزا 26 مىڭدىن كۆپرەك. شىنجاڭ ھەرقايسى مىللەتلەرنىڭ كىلاسسىك كىتابلىرىنى پائال توپلاپ، قوغداپ، قۇتقۇزۇپ، ئۇيغۇر مىللىتىنىڭ يوقىلىش گىرداۋىغا بېرىپ قالغان «قۇتادغۇبىلىك»نى تەرجىمە قىلىپ نەشر قىلدى، قىرغىز مىللىتىنىڭ «ماناس» داستانى، موڭغۇل مىللىتىنىڭ «جاڭغىر» داستانى قاتارلىق كۆپ خىل خەلق ئېغىز ئەدەبىياتى ئەسەرلىرىنى رەتلەپ نەشر قىلدى. ئۇيغۇر مۇقام سەنئىتى، قىرغىزلارنىڭ «ماناس» داستانى بىرلەشكەن دۆلەتلەر تەشكىلاتى مائارىپ، پەن، مەدەنىيەت تەشكىلاتىنىڭ «ئىنسانىيەت غەيرىي ماددىي مەدەنىيەت مىراسلىرى ۋەكىللىك ئەسەرلىرى تىزىملىكى»گە كىرگۈزۈلۈپ، شىنجاڭدىكى ھەرقايسى مىللەتلەرنىڭ مۇنەۋۋەر ئەنئەنىۋى مەدەنىيىتى ئۈنۈملۈك قوغدالدى ۋە ۋارىسلىق قىلىندى. جۇڭگو كوممۇنىستىك پارتىيەسىنىڭ رەھبەرلىكىدە، شىنجاڭدىكى ھەر مىللەت ئەدەبىيات ـ سەنئەت خىزمەتچىلىرى ۋەتەنپەرۋەرلىك ۋە ھەرقايسى مىللەتلەر بۈيۈك ئىتتىپاقلىقى بايرىقىنى ئېگىز جەۋلان قىلدۇرۇپ، شىنجاڭنىڭ مەدەنىيەت مۇنبەت تۇپرىقىدا يىلتىز تارتىپ، جۇڭخۇا مىللىتى روھىنى ئەكس ئەتتۈرىدىغان، شىنجاڭنىڭ تەرەققىي قىلىپ ئىلگىرىلىگەنلىكىنى ۋە ھەر مىللەت خەلقنىڭ گۈزەل، بەختلىك تۇرمۇشىنى نامايان قىلىدىغان زور بىر تۈركۈم نادىر ئەسەرلەرنى ئىجاد قىلىپ ئوتتۇرىغا چىقاردى، بۇلار جۇڭخۇا مىللىتى سەنئەت خەزىنىسىدىكى نۇرلۇق مەرۋايىتقا ئايلىنىپ، دۇنيا مەدەنىيلىكىگە شانلىق سەھىپە قوشتى.

پومپېئو شىنجاڭنىڭ مىللەتلەر مۇناسىۋىتىگە بۆلگۈنچىلىك سېلىش، شىنجاڭنىڭ گۈللىنىشى، مۇقىملىقىغا بۇزغۇنچىلىق قىلىش، جۇڭگونىڭ تەرەققىياتىنى توسۇشتەك رەزىل مەقسىتىگە يېتىش ئۈچۈن، تەپ تارتماستىن ئوچۇقتىن ئوچۇق قوش ئۆلچەم قوللىنىپ، كىشىلىك ھوقۇقنى قوغداشنى دەستەك قىلىپ، شىنجاڭنىڭ نامىغا داغ تەگكۈزۈش، شىنجاڭنى ئالۋاستى قىلىپ كۆرسىتىشكە تەلۋىلەرچە ئۇرۇندى، بۇ پۈتۈنلەي چوتنى خاتا سوققانلىق، ھېساباتنى خاتا قىلغانلىق! شىنجاڭ جەمئىيىتىنىڭ مۇقىم، ئىناق بولغان ئىنتايىن ياخشى ۋەزىيىتى پومپېئونىڭ قايمۇقتۇرۇشى بىلەن تەۋرىنىپ قالمايدۇ؛ شىنجاڭدا مىللەتلەر ئىتتىپاق، دىنلار ئىناق بولۇشتەك ئوبيېكتىپ پاكىتنى پومپېئونىڭ ئالدامچىلىقى ئىنكار قىلالمايدۇ؛ شىنجاڭنىڭ خەلق تۇرمۇشىنى سىجىل ياخشىلاش، ھەر مىللەت ئاممىنى بەختكە ئېرىشتۈرۈشتەك ھەقىقىي تىرىشچانلىقىغا پومپېئونىڭ يالغان سۆزلىرى قارا سۈركىيەلمەيدۇ! شىنجاڭ ئەدەبىيات ـ سەنئەت ساھەسىدىكىلەر قەتئىي تۈردە شىنجاڭدىكى ھەر مىللەت خەلق بىلەن بىرلىكتە، ۋەتەننىڭ بىرلىكىنى قوغداشنىڭ قەتئىي مۇھاپىزەتچىلىرىدىن بولۇپ، قەلەمنى قورال قىلىپ، ئەسەرنى شەمشەر قىلىپ، شىنجاڭنى پارچىلاشقا تەلۋىلەرچە ئۇرۇنغان بارلىق كۈچلەرگە قارشى قەتئىي كۈرەش قىلىپ، چىن قەلبى، چىن ھېسسىياتى، پۈتۈن زېھنى بىلەن شىنجاڭدىكى ھەر مىللەت خەلقنىڭ ئورتاق ئىتتىپاقلىشىپ كۈرەش قىلىش، ئورتاق گۈللىنىپ تەرەققىي قىلىشىنىڭ جانلىق ئەمەلىيىتىنى پۈتىدۇ.

(بېشى 1 ـ بەتتە)

«ئەدەبىيات ـ سەنئەت خىزمەتچىلىرى تىرىشىپ شىنجاڭنى مەدەنىيەت ئارقىلىق ئوزۇقلاندۇرۇشنىڭ باشلامچىلىرىدىن بولۇشى كېرەك.» ئاپتونوم رايونلۇق خەلق قۇرۇلتىيى ۋەكىلى خې شياۋيى شىبە مىللىتىدىن بولغان ئىسكىرىپكا چالغۇچى بولۇپ، يىل بويى ئاساسىي قاتلامدا ئويۇن قوياتتى، شۇڭا سەنئەتنىڭ تۇرمۇشتىن كېلىدىغانلىقىنى، تۇرمۇشتىن ئۈستۈن تۇرىدىغانلىقىنى پىششىق بىلىدۇ. ئۇ مۇنداق قارىدى: كۆرەش قىلغۇچىلار ئارىسىغا كىرىپ، ياخشى ئەسەرلەرنى ئىجاد قىلىپ، ئالىيجاناب پەزىلەت بىلەن جەمئىيەت كەيپىياتىنى يېتەكلەش ئەدەبىيات ـ سەنئەت خىزمەتچىلىرىنىڭ بۇرچى، ۋەزىپىسى.

ئاپتونوم رايونلۇق سىياسىي كېڭەشنىڭ ئەزاسى يۆ فېڭ ئۆز تاراتقۇ كەسپى بىلەن شۇغۇللانغۇچى، ئۇ مۇنداق قارىدى: يېقىنقى يىللاردىن بۇيان، شىنجاڭدا مۇقىملىق پايدىسى سىجىل قويۇپ بېرىلدى، شىنجاڭدا ياشاۋاتقان ھەر مىللەت خەلق ئەتراپىدا يۈز بەرگەن ئۆزگىرىشلەرنى چوڭقۇر ھېس قىلدى. كۆپچىلىك ھەر بىر ھەقىقىي، چىن مىساللار ئارقىلىق شىنجاڭ ھېكايىسىنى ياخشى سۆزلەپ، شىنجاڭ ئوبرازىنى نامايان قىلىپ، تېخىمۇ كۆپ كىشىنى يېڭى دەۋردىكى شىنجاڭنى تونۇش، زامانىۋىلاشقان شىنجاڭنى چۈشىنىش، ئىللىق شىنجاڭنى تەشۋىق قىلىش ئىمكانىيىتىگە ئىگە قىلىشى كېرەك.

كەسپنى گۈللەندۈرۈپ، مەدەنىيەت ئىشلىرىنى روناق تاپقۇزۇش

ئاساسىي مېلودىيە كىنولىرىنى بەدىئىيلەشتۈرۈش، تۈرلەشتۈرۈش ئۈستىدە ئىزدىنىش جەھەتتە، شىنجاڭدا ئىسلاھات، ئېچىۋېتىش يولغا قويۇلغانلىقنىڭ 40 يىللىقىنى مەدھىيەلەيدىغان «يىراقتا قالغان چوپان ناخشىسى» ناملىق كىنو دۆلەت ئىچى ـ سىرتىدىكى كىنو بايراملىرىدا ئەڭ كۆپ مۇكاپاتقا ئېرىشىپ، بېلەت كىرىمى ئەڭ ياخشى بولدى. ئاپتونوم رايونلۇق سىياسىي كېڭەش ئەزاسى گاۋ خۇاڭگاڭنىڭ بۇ فىلىمنى ئىشلىگۈچى بولۇش سۈپىتى بىلەن تەسىراتى ناھايىتى كۆپ، «ئاكتىپ كۈچ تارقىتىش، ئاساسىي مېلودىيەنى ئەۋج ئالدۇرۇش ئىجادىيەتنىڭ ئاساسىي نۇقتىسى، شىنجاڭنى مەدەنىيەت ئارقىلىق ئوزۇقلاندۇرۇشنى ئالغا سىلجىتىشتا، مەن ئاساسىي مېلودىيە كىنو ئىجادىيىتى تەپەككۇرى ۋە شەكلى، ئۇسۇلىنى يەنىمۇ كېڭەيتىپ، ئاممىغا تېخىمۇ يېقىن، كۆرۈشكە تېخىمۇ ئەرزىيدىغان، تاماشىبىنلارنى تېخىمۇ كۆپ جەلپ قىلىدىغان، روشەن شىنجاڭ مەدەنىيەت ئىزناسىغا ئىگە كىنولارنى سۈرەتكە ئالىمەن».

شىنجاڭنى مەدەنىيەت ئارقىلىق ئوزۇقلاندۇرۇش ئەدەبىيات، كىنو، مۇزىكا، گۈزەل سەنئەت، ئۇسسۇلدىن ئىبارەت بۇ ئەنئەنىۋى سەنئەت تۈرلىرىگە ھاياتىي كۈچ قوشۇپلا قالماي، يەنە ھەر مىللەت دېھقان ـ چارۋىچىلارنىڭ ھەميىنىنى تومپايتتى، روھىنى كۆتۈرەڭگۈ قىلدى. بۇ بىرقانچە يىلدا، مەدەنىيەت + ساياھەت ئۈرۈمچى شەھىرى ئەتراپىدىكى يېزا ـ كەنت ساياھەتچىلىكىنىڭ تېپىنى ئۆزگەرتىپ دەرىجىسىنى ئۆستۈردى، تۈرلۈك ئۆزگىچە ئالاھىدىلىككە ئىگە ساياھەت كىچىك بازىرى ساياھەتچىلەرنى جەلپ قىلدى. ئەڭ تىپىك بولغىنى ئۈرۈمچى ناھىيەسىنىڭ شۈيشىگۇ بازىرى شياۋدۇڭگۇ كەنتى بولۇپ، كەنت ئاھالىلىرى ئولتۇراقلىشىش مۇھىتىنى تۈزەشكە بىرلەشتۈرۈپ، كۆچەت تىكىپ يېشىللاشتۇرۇپ، 1000 مولۇق گۈل دېڭىزى بەرپا قىلىپ، ساياھەت كىرىمىنى كۆپەيتتى. «شىنجاڭنى مەدەنىيەت ئارقىلىق ئوزۇقلاندۇرۇش ھەم قەلبنى ئوزۇقلاندۇرىدۇ، ھەم تۇرمۇشنى ئوزۇقلاندۇرىدۇ.» ئاپتونوم رايونلۇق خەلق قۇرۇلتىيى ۋەكىلى ۋاڭ يۆفۇ شياۋدۇڭگۇ كەنتى كەنت ئاھالىلەر كومىتېتىنىڭ مۇدىرى، ئۇ مۇنداق بىلدۈردى: كىرىش نۇقتىسىنى توغرا تېپىپ، مەدەنىيەت بىلەن ساياھەتنى چوڭقۇر يۇغۇرغاندىلا يېڭى تەرەققىيات يولىنى تاپقىلى بولىدۇ.

ئاپتونوم رايونلۇق سىياسىي كېڭەشنىڭ ئەزاسى ياۋ شىنكۈي شىنجاڭ ئاتچىلىق كەسپىنىڭ تەرەققىيات ئەھۋالىنى تونۇشتۇردى. ئۇ مۇنداق قارىدى: ئاتچىلىق كەسپىنىڭ باش كۆتۈرۈشىگە ئوخشاش، غەيرىي ماددىي مەدەنىيەت مىراسلىرى ئەدەبىي ئىجادىيىتى، رەقەملىك مۇزېي، تەتقىقات بىلەن ئوقۇتۇش بىرلەشتۈرۈلگەن يېڭى شەھەر قۇرۇلۇشى قاتارلىق كۆپ خىل ھالەتتىكى مەدەنىيەت كەسپى جۇش ئۇرۇپ راۋاجلانماقتا، «شىنجاڭنى مەدەنىيەت ئارقىلىق ئوزۇقلاندۇرۇش كەسپ تىرىكىدىن ئايرىلالمايدۇ، يەنە مۇقەررەر يېڭى كەسپ، يېڭى كەسپ ھالىتىنىڭ بارلىققا كېلىشىگە تۈرتكە بولىدۇ».

قەلبنى مۇجەسسەملەپ، جۇڭخۇا مىللىتى ئورتاق گەۋدىسى ئېڭىنى مۇستەھكەملەش

«شىنجاڭنى مەدەنىيەت ئارقىلىق ئوزۇقلاندۇرۇشتا، ئادەم سۇبيېكت، مەدەنىيەتنى ئادەم ياراتقان، ئۇ يەنە ئەۋلادمۇئەۋلاد كېيىنكىلەرنى ئوزۇقلاندۇرۇپ كەلمەكتە.» ئەزا جياڭ پىڭئەن مۇنداق قارىدى: شىنجاڭ جۇڭخۇا مىللىتىنىڭ مۇنەۋۋەر ئەنئەنىۋى مەدەنىيىتى، رەڭگارەڭ مىللىي ئۆرپ ـ ئادىتى، ھەيۋەتلىك ۋە گۈزەل تەبىئىي مەنزىرىسى قاتارلىق ئۆزگىچە ئەۋزەللىكلىرىنى يەنىمۇ جارى قىلدۇرۇپ، ھەرقايسى مىللەتلەرنىڭ ئىناق ئۆتۈشى، بىر ياقىدىن باش چىقىرىشى، ئىناق تەرەققىي قىلىشىنى ياخشى نامايان قىلىشى كېرەك، ئورتاق ئىتتىپاقلىشىپ كۈرەش قىلىشتىن شەكىللەنگەن كۆتۈرەڭگۈ روھىي قىياپەت تېخىمۇ كۆپ شىنجاڭلىقنى شىنجاڭنى مەدەنىيەت ئارقىلىق ئوزۇقلاندۇرۇش داۋامىدا ئۆز سىيماسىنى كۆرۈش ئىمكانىيىتىگە ئىگە قىلىدۇ.

ئەزا گاۋ خۇاڭگاڭ مۇنداق قارىدى: شىنجاڭنى مەدەنىيەت ئارقىلىق ئوزۇقلاندۇرۇشقا بىرلەشتۈرۈپ، كىنولاردا تەسۋىرلەنگەن شەخسلەرنىڭ ئوبرازى جەزمەن خەلق ئارىسىدىن كەلگەن بولۇشى، خەلق ئارىسىدا يىلتىز تارتقان بولۇشى كېرەك. كىنو ئارقىلىق ئۇلۇغ خەلق، ئۇلۇغ دەۋرنى مەدھىيەلىگەندىلا، ئاندىن تاماشىبىنلارنىڭ ئورتاق سادىسىنى ياڭرىتىپ، مەدەنىيەتنىڭ كىشىلەر قەلبىنى مۇجەسسەملەش، كۈچنى مۇجەسسەملەشتىكى ئۆزگىچە رولىنى جارى قىلدۇرغىلى بولىدۇ.

كۆپچىلىك مۇنداق قارىدى: شىنجاڭنى مەدەنىيەت ئارقىلىق ئوزۇقلاندۇرۇشتا چوقۇم كىشىلەرنى ئوزۇقلاندۇرۇپ، قەلبلەرنى ئوزۇقلاندۇرۇپ، جۇڭخۇا مىللىتى ئورتاق گەۋدىسى ئېڭىنى قەلبلەرنىڭ چوڭقۇر قاتلىمىدا يىلتىز تارتقۇزۇش كېرەك.

ئاپتونوم رايونلۇق خەلق قۇرۇلتىيى ۋەكىلى سۇڭ لىن مۇنداق قارىدى: شىنجاڭدىكى ھەر مىللەت ئامما ئۇزاق مەزگىللىك ئالاقىلىشىش جەريانىدا بىللە ئولتۇراقلىشىپ، بىللە ئۆگىنىپ، ئۆزئارا ياردەم بېرىپ، ئۆزئارا يۇغۇرۇلۇپ، بىر ـ بىرىدىن ئايرىلالمايدىغان، ئۆزئارا سىڭىشكەن تەرەققىيات ئەندىزىسىنى شەكىللەندۈرگەن. شىنجاڭنى مەدەنىيەت ئارقىلىق ئوزۇقلاندۇرۇش قۇرۇلۇشىنى چوڭقۇر يولغا قويۇشتا، «ئۈچ ئايرىلالماسلىق» ئىدىيەسىنى پۇختا تۇرغۇزۇپ، جۇڭخۇا مىللىتى ئورتاق گەۋدىسى ئېڭىنى مۇستەھكەملەپ، ھەرقايسى مىللەتلەرنىڭ كەڭ ئالاقىلىشىشى، ئومۇميۈزلۈك ئالماشتۇرۇشى، چوڭقۇر يۇغۇرۇلۇشىنى ئىلگىرى سۈرۈش كېرەك.

ئەزا يۆ فېڭ مۇنداق بىلدۈردى: شىنجاڭنى مەدەنىيەت ئارقىلىق ئوزۇقلاندۇرۇشنى چوڭقۇر ئالغا سىلجىتقاندا، ھەر مىللەت خەلق مۇقەررەر ھالدا تېخىمۇ چوڭقۇر، تېخىمۇ ئۇزاق داۋاملىشىدىغان ۋەتەننى سۆيۈش، شىنجاڭنى سۆيۈش ھېسسىياتىنى ئۇرغۇتۇپ، گۈللەنگەن، شانلىق جۇڭخۇا مەدەنىيىتىنى ئورتاق يارىتىدۇ.